

Міністерство освіти і науки України
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(Україна)

Варненський вільний університет Чорноризця Храбра (Болгарія)

Гентський університет (Бельгія)

Сучавський університет ім. Стефана чел Маре (Румунія)

Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (Україна)

Київський національний університет будівництва і архітектури (Україна)

Сумський державний університет (Україна)

Сумський національний аграрний університет (Україна)

Національний університет «Запорізька політехніка» (Україна)

Державна установа

«Інститут економіки та прогнозування НАН України» (Україна)

Державна установа

«Інститут демографії та проблем якості життя НАН України» (Україна)

Державна податкова інспекція у м. Полтава Головного управління Державної

податкової служби у Полтавській області (Україна)

Полтавське територіальне відділення Всеукраїнської професійної громадської

організації «Спілка аудиторів України» (Україна)

Торгово-промислова палата України (Україна)

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА

ЗБІРНИК

II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції
«СТАЛІЙ РОЗВИТОК: ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ В
УМОВАХ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ»

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

06 червня 2024 року

ПОЛТАВА

частину плати за фактор виробництва, перевищуючий зарезервовану власником цього фактору ціну; при більш низькій ціні власник не буде пропонувати цей фактор виробництва на ринок.

Близьке, по суті, визначення з попереднім, дає Р. Піндайк і Д. Рабінфельд, лише зарезервовану суму власника, замінюють на мінімальну суму.

Для Р. Коуза останні ідеї теж виявилися близькими, він підкреслює, що термін рента використовується, щоб відмітити різницю між тим, що заробляє фактор виробництва в даному виді діяльності, і те, що він міг би заробити в іншому місці.

На думку А. Алчіані, яку він висловив у своїй статті під короткою назвою «Рента», ренту почали називати «економічною», позначаючи терміном плату за будь-який ресурс, пропозиція якого підтримується на незмінному рівні без витрат, бо не може бути збільшеною, а відповідно, не залежить від ціни.

В сучасній західній економічній науці, земельна рента – частина узагальненого поняття економічна рента, і за підходами до визначення мало чим відрізняється. Така позиція полегшує розуміння категорії «земельна рента», але одночасно, спрощує зміст і умову утворення.

Загальнометодологічні основи теорії ренти в сучасному світі переважно пов'язують з вченням неокласичної економічної школи. Одним із центральних місць в якій займає А. Маршалл, який ввів до аналізу ренти двухкритеріальну концепцію формування цін на товар. Переважно вона пояснює утворення ренти та цін на землю, як фактору виробництва. Але рента на «поверхні» виступає як плата за користування природним ресурсом, зокрема землею, поєднуючи в собі одразу всі форми.

Фактичний розмір ренти, який часто прирівнюється до суми орендної плати, не відображає об'єктивну оцінку земельного ресурсу, а зважаючи на відсутність в Україні великої конкуренції на ринку оренди землі, приводе до заниженої реальної суми одержуваної ренти та ціни на землю.

У даних методологічних підходах доцільно врахувати, що на відмінну від інших виробничих ресурсів, земля не має вартості, оскільки вона не є продуктом людської праці, а тому обмін її на інші ресурси або товари не можливий за вартістю. Земля будучи об'єктом ринкового торгу має ціну. Торг, це критерій за яким здійснюється подальша процесуально-правова дія з переходу прав власності від продавця до покупця, – нового власника землі (земельної ділянки), а основним, при встановленні ціни на землю виступає підхід прямої капіталізації ренти.

Даний підхід передбачено і при проведенні експертної грошової оцінки земель

Список використаних джерел

1. Шарий Г.І. Інституційне забезпечення розвитку земельних відносин в аграрному секторі України: монографія. Полтава. 2015. 605 с.

УДК: 338.245.

Шарий Г.І., д.е.н, професор; Дубіщев В.П., д.е.н, професор; Черевань К., студентка
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)

СУТНІСТЬ РЕНТНИХ ВІДНОСИН В СИСТЕМІ КАТЕГОРІЙ РИНКОВОГО МЕХАНІЗМУ

Визначення фактичної величини ренти складне завдання. Одними з перших спробували дати наукове обґрунтування природі ренти фізіократи (В. Петті, П. Буагільбер, Ф. Кене та ін.), але вони дане поняття зводили до простого пояснення, що нібито рента є даром природи. Більш суттєво поняття ренти еволюціонувало в класичній економічній теорії,

яка земельну ренту розглядала як деяку величину надлишкового доходу (продукту), що залишається від вирахування в повній чи не в повній мірі затрат (виробничих факторів) із вирощування сільськогосподарських культур, або на розведення тварин, а також від одержаної виручки додаткового вирахування прибутку. Під затратами виробничих факторів, які входили до рентного обчислення, А. Сміт розглядав заробітну плату, Д. Рікардо включав до розгляду категорії капіталу, так, як і Дж. С. Мілль. На думку Дж. С. Мілля, рента, формується якою б то не було землею, і як залишок продукту землі над доходом, який можливо одержати з такого ж капіталу, затраченого на саму гіршу з оброблюваних земель. В системі наукових поглядів класичної школи, за проблем ренти сформована методологічна база, що передбачає розрахунок ренти від чистого доходу на землях гіршої якості, і розглядає ренту, як надлишковий дохід (продукт) або надприбуток.

Алгоритм розуміння сутності рентних відносин в системі категорій ринкового механізму передбачають:

1. На категоріальному рівні розробку теоретико-методологічних основ до оцінки величини диференціальної ренти I роду за природної якості земель, виходячи з ґрунтово-кліматичних умов господарювання.

2. Обґрунтування методичного підходу у визначенні диференціальної ренти I роду за розміщенням земель до ринків збуту.

3. Визначити сутність квазіренти за рівнем розвитку транспортно-збутової інфраструктури та кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції.

4. Обґрунтувати методологічні основи до проблем з природи походження і визначення абсолютної ренти, і на цій підставі розробити методичний підхід до проведення оцінки абсолютної ренти на землях сільськогосподарського призначення.

Розв'язання задачі щодо обчислення величини утвореної диференціальної ренти та зокрема, форми I роду за якістю та природними й іншими властивостями землі є пріоритетним завданням у процесі забезпечення ефективного управління земельними ресурсами в Україні. Утворення й подальший розподіл диференціальної ренти повинен стати провідним чинником у механізмі розширеного відтворення земельного продуктивного потенціалу країни, що особливо є гострим з огляду на сучасний стан ґрунтів.

Упродовж з вищенаведеним, доцільно внести до обчислення ренти, або рентного доходу показників, які характеризують не лише якість земель, яка традиційно оцінюється в балах бонітету ґрунтів, а комплекс показників пов'язаних з ґрунтово-кліматичними умовами господарювання. Тобто пропонується здійснювати землеоціночну роботу за комплексним аналізом природних властивостей земель.

До групи ґрунтових умов були віднесені наступні показники: баланс добрив, т/га; баланс поживних речовин, кг/га; вміст гумусу, % та бонітет ґрунту, балів.

До групи оцінки кліматичних умов, віднесено такі показники як: забезпечення рослин теплом і вологою за відповідні періоди їхньої вегетації.

Враховуючи нормовані значення показників ґрунтових комплексів це дозволяє сформулювати математичну модель для урожайності сільськогосподарських культур, або їх груп визначену в якості нормованої (стандартизованої) величини. Показник урожайності за ґрунтовою змінною (комплексом факторів морфології ґрунтових властивостей) пов'язаний з результатами факторного аналізу.

Необхідність введення квазіренти до розрахунку полягає в тому, що існуючі надлишкові потужності зі збуту й зберігання сільськогосподарської продукції на більш коротких відстанях можуть стати стимулом до нарощення виробництва сільськогосподарської продукції. Розвиненість транспортно-збутової інфраструктури виступає чинником для перспектив розвитку сільських товаровиробників. Породжені таким чином надлишки вартостей через нарощення обсягів виробництва потрібно розглядати в якості квазіренти в зв'язку з нерівномірним розвитком в регіоні транспортно-збутової інфраструктури.

Отримання сукупної ренти, яку вилучають власники (орендодавці) земель

сільськогосподарського призначення не є повним, якщо не буде враховано величину абсолютної ренти. Даний вид ренти в сучасних умовах господарювання повинен обов'язково бути переглянутий. Переваги визначення абсолютної ренти буде надано методиці чи підходу які більш повно розкриють механізм її оцінки.

Визначення величини абсолютної ренти (рентного доходу) здійснено на основі вартісної концепції, яка потребує спочатку визначення відносно гірших за якістю земельних ділянок, або деяку умовну площу, яка в даному випадку підлягала оцінюванню, що здійснено за комплексом факторів пов'язаних із найменш сприятливими ґрунтово-кліматичними умовами в зоні розташування цих досліджуваних земель (ділянок).

Список використаних джерел

1. Шарий Г.І. Інституційне забезпечення розвитку земельних відносин в аграрномусекторі України: монографія. Полтава. 2015. 605 с.

УДК 338.24

Скрильник Андрій Сергійович, к.е.н., доцент, докторант
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)

ОСНОВНІ ПЕРЕШКОДИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Інклюзивний розвиток підприємництва є ключовим елементом соціально-економічного зростання, спрямованого на створення рівних можливостей для всіх груп населення, включаючи соціально вразливі категорії. Однак, цей процес часто стикається з різними перешкодами, які потребують ефективних стратегій протидії на місцевому рівні [1]. Інклюзивний розвиток підприємництва на місцевому рівні є важливим аспектом соціально-економічного зростання, оскільки сприяє створенню рівних можливостей для всіх груп населення, включаючи соціально вразливі категорії. Однією з головних проблем є недостатня підтримка з боку місцевої влади, що проявляється у вигляді бюрократичних бар'єрів та відсутності спеціалізованих програм підтримки. Також значною перешкодою є обмежений доступ до фінансування, зокрема, через недостатню кількість місцевих фінансових установ, відсутність мікрофінансування та високі процентні ставки за кредитами. Крім того, низький рівень підприємницької освіти та навичок у місцевих громадах ускладнює розвиток інклюзивного бізнесу. Відсутність доступних освітніх програм, тренінгів та менторства обмежує можливості для потенційних підприємців.

Соціальні та культурні бар'єри, такі як стереотипи та упередження щодо певних груп населення, а також низький рівень інформованості про важливість інклюзивного підприємництва, також є значними перешкодами. Інфраструктурні обмеження, зокрема, відсутність бізнес-інкубаторів, акселераторів та недостатній доступ до сучасних технологій, стримують розвиток інноваційних рішень у підприємстві.

Економічні умови, такі як низька купівельна спроможність та високий рівень безробіття, створюють додаткові виклики для підприємців на місцевому рівні. Відсутність мережування та кооперації між підприємцями, а також слабка підтримка з боку громадських організацій, ускладнюють обмін досвідом та ресурсами, що є важливим для сталого розвитку інклюзивного підприємництва. Ці перешкоди вимагають комплексного підходу та спільних зусиль з боку місцевих влад, громадських організацій та бізнес-спільноти для їх подолання та створення сприятливих умов для розвитку інклюзивного підприємництва на місцевому рівні [2]. Інклюзивний розвиток підприємництва в Україні стикається з низкою перешкод, які ускладнюють створення рівних можливостей для всіх груп населення. Основні з них наведені в таблиці 1.